

IN MIJN TIJD

Ingrediënten voor een goed gesprek
tussen *jong & oud*

Spectrum

ELKE UIJTEWAAL & SILVIE KAMPHUIS

IN MIJN TIJD...

VOORWOORD - 10

PERSOONLIJKE VERZORGING - 12

hadden huizen nog geen badkamer - 13
was een badhuis geen spa - 14
kregen we een kunstgebit cadeau - 15
droegen mannen nog een maatpak op zondag - 17
naaiden we kousen aan onze onderbroeken - 18
was kleding bijna nooit nieuw - 19

HUISHOUDEN - 20

was huishouden nog een fulltimebaan - 21
leerden we huishouden op school - 22
spaarden we nog voor later - 23
aten we vooral gekookte aardappelen - 24
waren er nog geen supermarkten - 27
was plastic een nieuw wondermiddel - 28
conserveerden we zelf eten voor de winter - 29

WONEN - 30

deed de overheid niets voor arme mensen - 31
was een warm huis niet zo gemakkelijk - 33
werden lege kamers in huis verhuurd aan vreemden - 34
was de Zuiderzee voor het eerst bewoonbaar - 36

ONDERWIJS - 38

kregen we steeds meer toegang tot onderwijs - 39
stond de onderwijzer hoog in aanzien - 40
gingen vooral rijkere mensen studeren - 41
kwamen we in opstand tegen de universiteit - 42

WERK - 44

vonden we veiligheid in de bouw voor watjes - 45
 zag het boerenleven er nog heel anders uit - 46
 maakte je van poep of schillen je beroep - 47
 werkten we zes dagen per week - 48
 waren vrouwen het zat om thuis te zitten - 49
 bedachten we de kantoorbaan - 50

OORLOG & CONFLICT - 52

zagen we voor het eerst oorlog op televisie - 53
 moesten alle mannen in militaire dienst - 54
 hadden we steeds minder ontzag voor de politie - 56
 waren we het klootjesvolk spuugzat - 58
 was het gras even radioactief - 59
 protesteerden we tegen kruisraketten - 60

SUBCULTUREN - 62

hielden we van knuffelen - 63
 gingen we op zoek naar spiritualiteit - 64
 was onze wereld nog klein en verzuild - 65
 mochten twee geloven niet op één kussen - 66
 kwam er een nieuwe godsdienst naar Nederland - 67

MIGRATIE - 68

kregen we subsidies voor emigratie - 69
 dachten we dat de Molukse migranten tijdelijk zouden blijven - 70
 deden gastarbeiders het werk dat Nederlanders niet wilden doen - 71
 bleken veel Surinamers niet blij met de onafhankelijkheid - 72

VERKEER - 74

konden we op zondag spelen op de snelweg - 75
 had de trein nog drie klassen - 76
 waren er meer bromfietsen dan auto's - 78
 gingen we op de fiets - 80
 werd het woon-werkverkeer geboren - 81
 vonden we autogordels en valhelmen onzin - 82
 was er nog een spoorwegovergang over de A2 - 84

VAKANTIE - 86

ging heel Nederland op kampeercursus - 87
vierden we vakantie in de berm - 89
kregen we nog geen vakantiedagen - 90
was vliegen nog nieuw - 91

SPORT - 92

kregen voetballers nog niet betaald - 93
wonnen we bijna twee WK's - 95
was er al discussie over het circuit van Zandvoort - 96
werden motorraces op de openbare weg verreden - 99

LIEFDE - 100

betaalde de man altijd de rekening - 101
hadden we toestemming nodig om te trouwen - 102
was er maar één de baas - 103
dachten we dat kinderen verwend raakten van knuffelen - 105
ontdekten we een magische pil - 106
was homoseksualiteit officieel een stoornis - 107
moesten we ons zo veel mogelijk voortplanten - 108

GEZONDHEID - 110

lagen mensen langer in het ziekenhuis - 111
was melk de witte motor - 112
wisten we difterie uit te bannen - 115
schrokken we van een hardnekkig virus - 116
legden we ouderen samen op een slaapzaal - 118
werden mensen met psychiatrische problemen verstopt en opgesloten - 119
dronken we sherry om af te vallen - 120
was het zonder sigaret niet gezellig - 121

NATUUR, MILIEU & KLIMAAT - 122

was het zo koud dat zelfs de Noordzee bevroor - 123
braken de dijken - 124
moest natuur wijken voor infrastructuur - 126
zat de lucht al vol stikstof - 127
wachtte ons een enorme milieuramp - 128
bleek haarlak voor huidkanker te zorgen - 129

AMUSEMENT - 130

was het songfestival al politiek geladen - 131
 was er nog geen televisie op zaterdagavond - 132
 keken we het journaal in de bioscoop - 134
 zag de hele wereld de maanlanding - 135
 keken we uit naar de kermis of het circus - 137
 zaten we gekluisterd aan de radio - 138
 hoorde dansles erbij - 139
 werd muziek nog door muzikanten gemaakt - 140
 bestond Hilversum 3 nog niet - 142
 leerden we dansen als in *Saturday Night Fever* - 143
 was alles op televisie nog interessant - 144
 ontdekten we het concept 'festival' - 146

COMMUNICATIE - 148

moesten telefonistes ons handmatig doorverbinden - 149
 moesten we bellen bij de kruidenier of de buren - 151
 kregen we twee keer per dag post - 152
 hadden we nog geen postcode - 153
 hadden we nog geen computer of internet - 154

TRADITIES & RAGES - 156

gingen ontgroeningen ook wel eens mis - 157
 hadden we een linkse koningin en een 'jetsetprins' - 158
 speelden we nog buiten - 160
 kwam er meer speelgoed op de markt dan dat we zakgeld kregen - 162
 werd Sinterklaas steeds populairder - 164
 stond de kerstboom vol brandende kaarsen - 165
 begonnen we massaal vuurwerk af te steken - 167

GERAADPLEEGDE BRONNEN - 168

OVER DE MAKERS - 170

COLOFON - 172

VOORWOORD

W^e ontmoetten elkaar voor het eerst in 2017, drie dagen voor de dag dat we alle twee jarig zijn. Elke had drie jaar eerder Omapost mede opgericht en Silvie het biografiebureau dat Een boekje open zou gaan heten. Twee initiatieven die voor meer verbinding tussen jongeren en ouderen zouden moeten zorgen. Omapost om grootouders te betrekken bij het leven van hun kleinkinderen, Een boekje open om kinderen en kleinkinderen meer te leren over het leven van hun (groot) ouders. Een samenwerking, in welke vorm dan ook, leek direct logisch.

Het idee voor *In mijn tijd* kwam al die eerste middag in 2017 tot stand. Het had echter nog twee jaar suddertijd nodig voordat Elke in 2019 Uitgeverij Het Spectrum benaderde. En niet lang daarna kregen we het startsein! Na een brainstormsessie over alle mogelijke onderwerpen in een Airbnb in het altijd gezellige Bergambacht, gingen we aan de slag. Silvie ging op tijdreis in

boeken en persoonlijke verhalen langs alle opmerkelijke gebeurtenissen en interessante ontwikkelingen tussen de jaren 50 en begin jaren 90. Elke groef centimeter voor centimeter door alle regionale beeldbanken op zoek naar bijpassende foto's, waarbij ze nog meer onderwerpen ontdekte die een plekje in het boek verdienden.

Met iedere maand die verstreek werden we blijer met wat we hadden. Wij hadden al zoveel mooie gesprekken gevoerd met mensen tijdens het maken van dit boek, hoe zou het zijn als het boek straks in de winkels ligt?

Ons testpanel gaf ons nog meer goede hoop. Reacties als 'heel mooi en herkenbaar, nodigt uit tot vertellen' waren precies wat we voor ogen hadden. Met de inhoud goed op orde was het tijd om het geheel op de best mogelijke manier te presenteren en in grofweg 1234 conceptversies is Elke dat – vinden wij – fantastisch goed gelukt.

SLA HET BOEK OP EEN WILLEKEURIGE PAGINA OPEN en je wordt meegenomen in een andere wereld vol aanknopingspunten voor mooie gesprekken. Over bermtourisme, of op vakantie gaan of over die Volkswagen Kever in de achtergrond, die ook toevallig jouw eerste auto was. *In mijn tijd* is een boek dat nooit uit is. Je hoeft het niet van voor naar achter te lezen en ook niet in je eentje. Leg het boek op de koffietafel en gebruik het als inspiratie als je zin hebt in een goed gesprek. In dit geval telt: lezen is zilver, spreken is goud.

AJAX TEGEN DUKLA PRAAG

Fotograaf: Ben Merk, 1 maart 1967 | *Nationaal Archief / Anefb*, 920-1278

JONGEREN BIJ HET NATIONAAL MONUMENT OP DE DAM TE AMSTERDAM
Fotograaf: onbekend, 12 april 1971 | *Nationaal Archief / Anfo, 924-4465*

DROEGEN MANNEN NOG EEN MAATPAK OP ZONDAG

Tot ver in de jaren 50 kleepte iedere man die netjes voor de dag wilde komen zich in een conservatief driedelig kostuum in sobere kleuren. Ruimte voor een beetje creativiteit was er, mede dankzij twee wereldoorlogen, nauwelijks. Dit veranderde toen de welvaart toenam en de Amerikaanse mode steeds meer doorsijpelde in ons modebeeld. Er ontstond een tweedeling tussen *preppies* en *greasers*, waarbij de tweede groep de pantalon in de kast liet hangen en zich in een leren jack en spijkerbroek hees. Een decennium later mocht de rem, in navolging van iconen als The Beatles en The Doors, er volledig af. Wijde broeken, bloemige overhemden, cowboylaarzen, sjaals. Casual en hip was de nieuwe trend.

Wat was uw favoriete outfit?

WAREN ER NOG GEEN SUPERMARKTEN

‘Ik kende iedereen en alle boodschappen werden gewoon opgeschreven.’ Gerda heeft goede herinneringen aan de jaren 70. ‘Zo ging het bij de groenteboer, de bakker, de slager, overal! En op vrijdagmiddag ging je langs om alles in één keer af te rekenen.’ Je kwam ook niet per se alleen voor de groenten bij de groenteboer,’ vertelt haar man. ‘Soms had de groenteboer een lekker cognacje of een illegaal gestookte jenever onder de toonbank en soms ging je bij hem langs

omdat je iemand moest bellen en hij de enige in de straat met een telefoon was.’ Gerda denkt nog vaak terug aan de lieve cadeautjes die ze kreeg toen haar oudste werd geboren: een pond biefstuk bij de slager, een taart bij de bakker, overal kreeg ze wel wat. Een hechtere band met zijn klanten kon een middenstander niet wensen. Toen de eerste supermarkt kwam, wilde niemand erheen. ‘Je kocht er alleen exotische producten, die je niet op je vaste adresjes kon krijgen, zoals wonderwit of kokosbrood.’

Hoe deed u vroeger uw boodschappen?

WAREN VROUWEN HET ZAT OM THUIS TE ZITTEN

Van het ene op het andere moment leek ze er in 1970 opeens te zijn. Dolle Mina, een feministische actiegroep, met vrouwen die het zat waren om hoogopgeleid thuis bij de kinderen te zitten. Ze bestormden kasteel Nijenrode, dat bekendstond als mannenbastion, verbrandden een korset bij het standbeeld van Wilhelmina Drucker en bonden openbare urinoirs dicht met roze linten. Binnen een mum van tijd sloten duizenden vrouwen zich aan bij de groep en organiseerden zich in praktische werkgroepen. Eén voor abortus, één voor crèches, één voor gelijke betaling voor gelijk werk, en nog vele meer.

Dolle Mina heeft niet erg lang bestaan, maar zette wel veel in beweging in de maatschappij. Vrouwen eisten hun plek op in de politiek en zorgden voor betere anticonceptie, het recht op abortus, vrouwencursussen, blijf-van-mijn-lijfhuizen, crèches en nog veel meer.

Heeft deze feministische golf ook uw leven beïnvloed?

Vergadering gemeenteraad
De gemeenteraad van Aardenburg stelde een nieuwe verordening op de heffing van reinigingsrechten vast. Met ingang van volgend jaar zal men af-

gebreden tegen enkele hervormingsgezinde priesters, die pamfletten uitdeelden onder mensen, die op weg waren naar de wekelijkse algemene audientie van paus Paulus. Volgens collega's van de priesters werden vier

zij slechts twee priesters aangeduid en dat er één in hechtenis was genomen. In de pamfletten die in het Frans, Nederlands, Italiaans, Engels en Duits waren gesteld, werd de economische en politieke macht van de kerk

len. Echter dat twee ten was pamfletten nomen. De p meeged boete t geen v voor he ten. D bovendi hebben gevaard confere optrede collega's

DRONKEN WE SHERRY OM AF TE VALLEN

De welvaart werd steeds zichtbaarder in de jaren 60 en de Nederlander zocht naar manieren om de kilootjes binnen de perken te houden. Het gerucht dat alcohol eiwitten afbreekt, klonk dan ook bijzonder aantrekkelijk en de Nederlandse huisvrouw

greep massaal naar de sherry. 'Drink sherry en vermager', had de Volkskrant al in 1959 gekopt. Zelfs koningin Juliana zou groot succes met het dieet geboekt hebben. Het was de eerste van vele diëten, want met modellen als de graatmagere Twiggy was het verschil tussen realiteit en rolmodel aanzienlijk.

Welke diëten heeft u gevolgd?

De winkeliers kregen onthefing van het sluitingsuur in verband met de winkelweek. De

Sluis kreeg grond voor de bouw van 12 premiewoningen toegewezen in plan „West“.

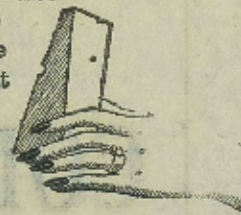
uitgegeven, volgens welke de politie niet ingreep toen zondag conservatieve katholieken op het St. Pietersplein pamfletten ver-

Na uitig te zif vrijdag G. op spec huis van wist te osterdam aangeho De vo avond o in een al Een vrie W. A. I in zijn al De politi ge tijd g gisterav signalee achterve auto op kwijt n onduikel richtbij litle

Zelfs bij de beroemde sherry-kuur moet je tussendoor 'kaas uit het vuistje' eten.

Het is een van de meest bekende diëten ter wereld. Een 3-daags superdieet waar je vier kilo van kunt afvallen (maar je mag het maar eens in de 6 weken doen). Kaas uit het vuistje als 'tussendoortje' hoort erbij. Kijk maar:
8 uur een hardgekookt ei,
11 uur een ons kaas uit het vuistje, 1 uur een glas sherry en een ons biefstuk, 4 uur een ons kaas uit het vuistje, 7 uur

een glas sherry en een ons biefstuk, 11 uur een hardgekookt ei. Koffie en thee zonder suiker mag. Kijk, we staan er niet op dat de naam veranderd wordt in 'kaas uit het vuistje dieet'. Maar het is toch leuk dat je met die smakelijke gewoonte nog kunt vermageren ook. Vraag 't wel even uw arts.

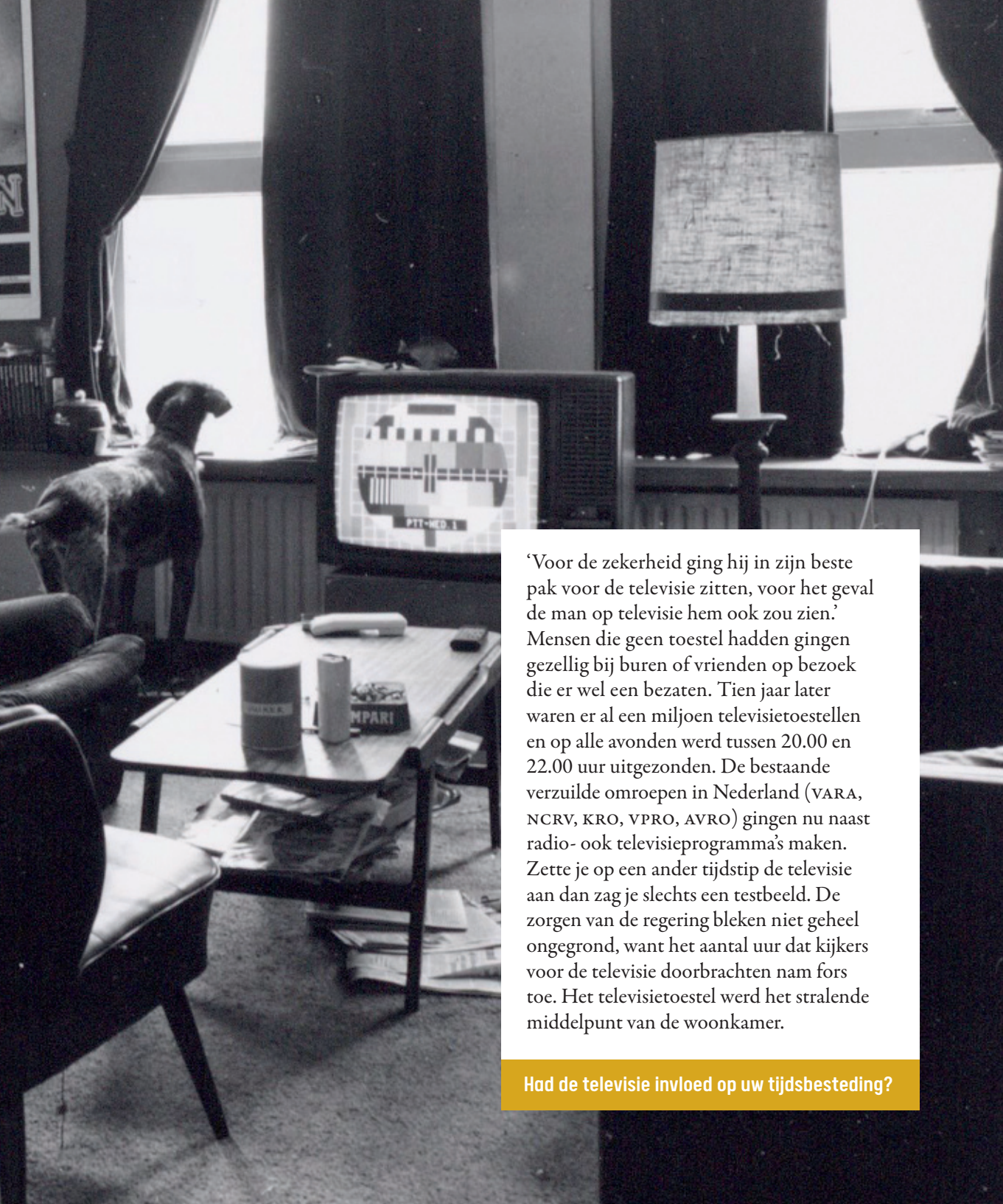

Bij zij jarige S zat onde van de s op zak, n pistool, ting bij zijn bev tot nu t Behal at heeft derzoek inspecte den had gehoude de 59-ja die erwa zijn ont holpan.

WAS ER NOG GEEN TELEVISIE OP ZATERDAGAVOND

Nederland heeft lang moeten wachten op de komst van de televisie. We waren maar liefst vijftien jaar later dan Engeland, Duitsland en Amerika. De Nederlandse regering was geen voorstander van het apparaat. Men was bang dat mensen er te veel geld aan zouden uitgeven en dat het ze op een verkeerd spoor zou zetten. Op 2 oktober 1951 werd de eerste echte nationale televisieuitzending uitgezonden. Nederland telde op dat moment slechts 500 televisietoestellen, maar per toestel keken in sommige gevallen meer dan honderd mensen naar die allereerste uitzending. Vanaf dat moment was er af en toe een televisieuitzending en steeds meer mensen kochten een toestel. 'Mijn opa begreep er niets van,' vertelt Gerrit uit Vaassen.

‘Voor de zekerheid ging hij in zijn beste pak voor de televisie zitten, voor het geval de man op televisie hem ook zou zien.’ Mensen die geen toestel hadden gingen gezellig bij burens of vrienden op bezoek die er wel een bezaten. Tien jaar later waren er al een miljoen televisietoestellen en op alle avonden werd tussen 20.00 en 22.00 uur uitgezonden. De bestaande verzuilde omroepen in Nederland (VARA, NCRV, KRO, VPRO, AVRO) gingen nu naast radio- ook televisieprogramma’s maken. Zette je op een ander tijdstip de televisie aan dan zag je slechts een testbeeld. De zorgen van de regering bleken niet geheel ongegrond, want het aantal uur dat kijkers voor de televisie doorbrachten nam fors toe. Het televisietoestel werd het stralende middelpunt van de woonkamer.

Had de televisie invloed op uw tijdsbesteding?